

Singapore, analyserer industriens udvikling og vilkår i sin hjemby. Efter en kritisk indledning, hvor bl.a. hans kilder vurderes, når han frem til industriens afhængighed af naturforholdene samt til industrialiseringens vilkår før og efter oprettelsen af staten Singapore. Befolkningsfordeling og -sammensætning, industriens økonomiske og juridiske vilkår, hjemmemarked og eksportmarked, indkøbscentre for befolkningen er kun nogle få af de problemer, analysen tager op.

Aage Aagesen

M. Williams: The Making of the South Australian Landscape.

A Study in the Historical Geography of Australia. Academic Press Inc., Ltd. London, New York 1974. 518 s., 121 ill., 31 tabeller. 15,5 × 23,5 cm. Pund 10.80. Dette værk er en Adelaide-geografisk analyse af ændringerne i landskabsstrukturen i South Australia. Han anskuer spørgsmålet fra mangfoldige sider, idet han støtter sig til kort, statistik, rapporter, beretninger o.a. fra forskellige tidsrum. Opgaven har den fordel, at hele udviklingen ligger klart belyst, idet de første kolonister landede nær Adelaide i 1837.

Efter en indledning behandles bebyggelsens udvikling og bl.a. jernbaneanlægenes betydning herfor, derefter landskabsbilledets ændringer, herunder rydning af naturvegetation, dræning, vanding, samt forandringer i jordbundens struktur. Endvidere undersøges urbaniseringen, hvor hele 85 sider er helliget Adelaide, og til slut belyses industrialiseringens problematik. Bogen slutter med en udførlig bibliografi og et godt index. Bogen er nyttig, ikke blot fordi den behandler et nyt koloniseringsområde og et ikke tidligere belyst emne, men også fordi geografisk tankegang og metode stadig træder tydeligt frem i analyserne.

Aage Aagesen

J. Dahlke: Der Weizengürtel in Südwest-australien.

Anbau und Siedlung an der Trockengrenze. (Erdkundliches Wissen, H. 34). Franz Steiner Verlag GmbH, Wiesbaden 1973. 275 s., 67 fig., 4 udslagskort. 16 × 24 cm. 62 DM.

Dette arbejde behandler et emne, der i nutiden beskæftiger mange geografer, nemlig menneskets vilkår ved økumenets grænser, altså ved den menneskelige bosættelses yderposter mod kulde, tørke,

regnskov m.m. Fra dansk side har vi naturligt nok mest belyst disse emner med grønlandske problemer, men forf. tager problemerne op ved de australske tørkegrænser. Her begynder landbrugskoloniseringen i virkeligheden først i vort årh. Forud er gået det berømte og berygtede guldsøger-boom ved Kalgoorlie Koolgardie, og landbrugsområderne på denne tid var nogle ubetydelige arealer langs de første jernbaner, især mellem Perth og Albany. Forf. inddeler udviklingen efter 1900 i 4 dele: Pionertiden (1900-1918), konsolidering og udbygning (1919-1930), krisen og dens overvindelse (1931-1945), samt intensivering og fornyet udbygning (1946-1968). Inden for hvert afsnit behandles vekselvirkningen mellem de naturgivne forhold, den tekniske udvikling og prisudviklingen samt transportmidlernes udvikling, kunstvandingsmulighederne og deres udnyttelse, og balancen mellem vegetabiliske og animalske produktioner.

Aage Aagesen

Karl B. Raitz & John Fraser Hart: Cultural Geography on Topographic Maps.

John Wiley & Sons, Inc., New York m.fl.st. 1975, 139 s., 21,5 × 27 cm.

De to velkendte geografer og fortrinlige pædagoger præsenterer 30 udvalgte kontoudsnit i stor målestok fra U.S.A. og det sydligste Canada med tilhørende, overfor stående korte tekst, formet som en kortøvelse med påpegning af nogle få facts og simple klimatiske data, der opfordrer til en aktiv indsats med en analyse fremfor en passiv tilegnelse af viden. Samme ide er fulgt op i en Study Guide, der giver anvisning på en hel række geografiske metoder og stiller et væld af spørgsmål til »eleven«. Udvalget af kortblade er sket ud fra ønsket om at præsentere så mange forskellige træk ved kulturlandskabet som muligt, hvilket betyder, at arealbenyttelse og arealkonkurrence er vigtige emner. Derimod har man ikke lagt vægt på en regional dækning, hvad der kan ses af, at hele det mellemste Vesten ikke er repræsenteret, ligesom Canada kan føle sig lidt forfordelt. En udvalgt bibliografi til hvert kortblad anviser lettilgængelige tidsskrifter. De 2 forf. har gjort et virkelig godt stykke arbejde, der fortjener succes, foruden at dette lille atlas er redigeret på en måde, der muliggør brug af de anviste metoder på andre kortblade end netop de valgte. Den omtalte Study Guide kan

være lige så stor en hjælp ved analyse af danske eller andre europæiske kort i stor målestok.

Viggo Hansen

Hans-W. Windhorst: Die Landwirtschaft der Vereinigten Staaten.

Strukturelle und regionale Dynamik. Wissenschaftliche Paperbacks, Geographie. Herausgegeben von E. Meynen. Franz Steiner Verlag GmbH, Wiesbaden 1975. 54 sider, 15 × 23 cm.

Forf. gennemgår kort ændringerne i landbrugsstrukturen i U.S.A. og nævner hovedpunkterne af årsagen til strukturændringerne, som rationalisering og specialisering, fremkomsten af hybridformer, ny organisation og produktionsform samt nye ledelsesprincipper og ny markedsføring, alt sammen velkendte fænomener fra en lang række udviklede landbrugsnationer. Disse oversigter fører frem til en gennemgang af ændringernes rumlige aspekt og til et »opgør« med det traditionelle bæltebegreb. Vigtig er her konstateringen af forlægninger af produktionsknudepunkterne, og der slutes med et kort, der gengiver den rumlige struktur af det amerikanske landbrug af i dag. Stillet op på denne måde ses der tydelige forandringer fra det gamle billede, der er gået verden rundt. Et tilsvarende »revideret« kort ses også i Oxford Economic Atlas: The United States and Canada.

Viggo Hansen

Maurice Yeates & Barry Garner: The North American City.

Harper & Row Ltd., London 1976. 513 s., talr. fig. og tab. 24 cm. Pund 9.75.

Førsteudgaven af denne store, bygeografiske lærebog kom i 1971; 2.-udgaven er forandret temmelig meget. Hoveddispositionen: bysystemer — bystrukturer — byproblemer giver et godt overblik over indholdet. Hvert af de tyve kapitler behandler en vigtig del af bygeografien. I bogens første to hovedafsnit gives en basal indføring i begreber og teorier om rumlig struktur, og i det tredje formuleres og diskuteres de praktiske konfliktmuligheder og -løsninger.

Første del er koncentreret om storbyers organisation, især den økonomiske. Urbaniseringsprocessen, udviklingen af bymønstre, funktionel specialisering, vækstmekanismer og det komplekse mønster af kontakter, der binder byer sammen til et funktionelt hele, danner tilsammen bille-

det af bysystemerne. I anden del diskuteres, hvordan en storby er organiseret. De forskellige arealbenyttelseskategorier behandles hver for sig, og teorier om arealbenyttelse danner basis for en omfattende diskussion. De komplicerede kontaktmønstre i storbyen behandles, og kommunikationsmønstrene behandles i lyset heraf. I tredje del skifter hovedsigtet fra rumlig strukturteori til problemorientering. Mange af de moderne storbyers vigtigste problemer diskuteres: transport, forurening, bosætning, offentlig kontra privat styring, by- og regionpolitik. I dette afsnit understreges forbindelsen mellem planlægning og bygeografi, som her anvendes praktisk.

Alt i alt er det en vældig god og omfattende lærebog, som sigter mod et elementært universitetsniveau, men også for interesserede ikke-fagfolk vil den være en god indføring i bygeografien. Svagheden er, at den især handler om nordamerikanske byer og henvender sig til et nordamerikansk publikum.

Christian Wichmann Matthiessen

Ingrid Henning: *Geo-ökologie der Hawaii-Inseln.*

Erdwissenschaftliche Forschung Bd. 9. Franz Steiner Verlag, Wiesbaden 1974. 130 s., 28 fig., 18 tab., 67 fotos. 30 cm. DM 84,-.

Geologisk set er Hawaii-øerne unge, mindre end 100 mio. år. Deres flora og fauna er meget interessant ved et 'gammelt' præg og ved at omfatte mange endemismer (f.eks. er slægten *Bidens* eksploderet i over 30 helt specielle arter). Yderligere er naturligvis floraens opdeling i zoner (her geokosystemer) under indflydelse af klima og jordbund af stor interesse. Dette er grundigt undersøgt af forfatterinden og jævnført med Tenerife, specielt vedr. det egentlige Hochgebirge-område (efter Troel: over den klimatiske skovgrænse og grænsen for recent solifluktion og den pleistocæne snegrænse). Skovgrænsen viser sig stedvis at være næsten identisk med den af Vahl anførte, men stedvis en tørkegrænse.

Arbejdet er spændende, grundigt og velskrevet og må have interesse for den biologisk orienterede danske geografi.

Sofus Christiansen

G. Kohlhepp: *Agrarkolonisation in Nord-Paraná.*

Heidelberger geographische Arbeiten. H

41). Franz Steiner Verlag GmbH, Wiesbaden, 1975. XVII, 258 s., 60 kort, 15 fig., 45 tab., 25 cm. DM 92,-.

Den her behandlede region er af særlig interesse, fordi den brasilianske kaffeproduktion siden 1950'erne har bredt sig overmåde stærkt fra Sao Paulo ind i Paraná, hvor der var udyrket og egnet jord og et nogenlunde egnet klima til kaffen. Imidlertid tåler kaffen decideret ikke frost, og netop frostfaren her i overgangszonen mellem troper og subtropen har medført flere katastrofer for plantagerne.

Forf. behandler grundigt de naturgivne forhold, den ældre kolonisering og erhvervslivet før 2. verdenskrig, derefter kaffeekspansionen og dens helt samfundsændrende konsekvenser, frostskaerne og deres følgevirkninger samt de politiske restriktioner mod kaffeområdernes uhæmmede vækst. Bogen kan anbefales som et fint eksempel på geografisk analyse af et aktuelt problem.

Aage Aagesen

Antarctic Map Folio Series. Folio 16.

Heezen, Tharp & Bentley: *Morphology of the Earth in the Antarctic and Subantarctic.* American Geographical Society, New York 1972. 16 s., 8 kortblade. 28 × 44 cm. Dollar 13,-.

Heftet er af de mere tynde i omfang, men supplerer på fortræffelig måde de tidligere bathymetriske kort såvel som det store geologiske bind om Antarktis. Kortene angiver foruden et detaljeret billede af havbundens topografi også jordskælvscentre, abyssale sletter, de midtoceaniske rygge, seamounts og vulkanske forekomster. Af vigtighed er også en række transversale snit af havbundens topografi og ind gennem Antarktis, hvorved man får indlandsisens bundtopografi kombineret med havbundens udenfor.

Børge Fristrup

Antarctic Map Folio Series. Folio 19.

H.M. Dater: *History of Antarctic exploration and scientific investigation.* American Geographical Society, New York 1975. 6 s., 15 kort, 28 × 44 cm. Dollar 15,-.

11 år har det taget at fuldføre det amerikanske kortværk over Antarktis. Værket afsluttes med en kort oversigt over de forskellige ekspeditioner og en omfattende bibliografi. Udforskningen af det syd-

lige polarkontinent kulminerede med indsatsen i det internationale geofysiske år, og indsatsen i de sidste 10-15 år er meget summarisk behandlet, man kunne have ønsket en mere fyldig behandling af dette omfattende materiale. Glædeligt er det, at værket er afsluttet, og vil blive stående som »atlasset« over Antarktis i lang tid fremover.

Børge Fristrup

A. Pilger og A. Rösler (eds.): *Afar between continental and oceanic rifting.*

Proceedings of an international symposium on the Afar Region and Related Rift Problems held in Bad Bergzabern, F.R. Germany, April 1-6, 1974. E. Schweizerbart'sche Verlagsbuchhandlung, Stuttgart 1976. XIV, 216 s., 93 fig., 7 tab., 24 cm. DM 88,80.

Dette er 2. del af forhandlingerne fra det internationale symposium i Bad Bergzabern i april 1974 om den afrikanske riftzone i Ethiopien, Det Røde Hav og Iran. Det omfatter 19 foredrag om både geologiske og geofysiske emner.

Kaj Hansen

Ronald U. Cooke and Richard W. Reeves: *Arroyos and environmental change in the American South-West.*

(Oxford research studies in geography). Oxford University Press, Oxford 1976. XII, 213 s., 54 fig., 16 tab. 25 cm. Pund 8,50.

Arroyos betyder små tørkedale, og bogen handler om årsagerne til erosionen, der frembringer sådanne dale i Arizona og kystområdet i det sydlige Californien. Denne jorderosion er gammelkendt i de østlige stater og skyldes at de hvide indvandrere fældede den oprindelige vegetation og opdyrkede landet. I Arizona og Californien var det særligt i årene 1920-1950, at denne erosion foregik og dannede disse regnklofter, der siden blev til dybe og brede dale.

Forfatterne har undersøgt såvel sekulære klimaændringer, som menneskenes udnyttelse af landet og kommer til det resultat, at mennesket for en væsentlig del er skyld i disse katastrofer.

Kaj Hansen